

SamenGevat

Gemeenten Holland Rijnland brengen keuzes en uitdagingen Regionale Structuurvisie in kaart

Met de zogeheten 'streefbeelden' is het opstellen van een regionale structuurvisie voor Holland Rijnland een stap dichterbij gekomen. De afgelopen weken hebben de twaalf gemeenten zich over deze beelden gebogen, die een aanzet zijn voor de structuurvisie. De streefbeelden inventariseren het beleid in verschillende sectoren en geven een indicatie van waar dilemma's liggen en keuzes moeten worden gemaakt in de sector.

Jos Wiene

Streefbeelden
 Regionale Structuurvisie

Met de Regionale Structuurvisie willen de twaalf gemeenten niet alleen aangeven hoe Holland Rijnland er in de periode tot 2015-2020 uitziet, maar ook hoe de regio zich kan profileren in het krachtenveld van de Zuidvleugel van de Randstad. De structuurvisie bestaat uiteindelijk uit drie delen:

- een beleidsstuk, waarin positionering van de regio, de ruimtelijke ontwikkelingsvisie, de inhoudelijke ontwikkelingsstrategie, het planologisch kader en de relatie met bestaand regionaal beleid zijn uitgewerkt;
- een plankaart met het ruimtelijke beeld van de regio;
- een uitvoeringsprogramma voor de periode 2005-2015. In dit programma staan de afspraken waaraan de twaalf gemeenten zich verbinden. Het bevat ook afspraken over de grote ruimtelijke gebiedsgerichte projecten en de bijbehorende uitvoeringsstrategie.

Streefbeelden

De afgelopen maanden hebben werkgroepen, samengesteld uit vertegenwoordigers van de twaalf gemeenten, de regio en maatschappelijke organisaties, gewerkt aan zes streefbeelden. Deze streefbeelden

beschrijven vanuit een sectorale invalshoek de gewenste ontwikkelingsrichting van de regio en brengen de verschillende sectorale regionale belangen in beeld die in de structuurvisie tegen elkaar moeten worden afgewogen. De streefbeelden zijn rapportages waarin op basis van bestaand materiaal de *facts* en *figures*, de gewenste ontwikkeling en de relaties met andere sectoren zijn beschreven. De zes streefbeelden hebben betrekking op wonen, mobiliteit, economie (detailhandel, bedrijfstreinen, kantoren, toerisme, Greenport), milieu, maatschappelijke voorzieningen en 'groen-blauw' (groene ruimte en water). Jos Wiene, als portefeuillehouder ruimtelijke ordening verantwoordelijk voor de structuurvisie, noemt de streefbeelden liever 'inventarisaties'. "Met de streefbeelden hebben

Voor onder meer RijnlandRoute en RGL werkt de regio aan een investeringsstrategie.

we de dilemma's voor de regio in beeld gebracht. Nu komt de volgende stap en moeten we ook keuzes maken. Waar willen we heen? Daar gaat het nu om."

Planning

De discussies over de structuurvisie lopen parallel met de voorbereiding

Streefbeelden en reacties

Bij de start van de nieuwe samenwerkingsregio hebben de gemeenten zich uitgesproken voor het opstellen van een Regionale Structuurvisie voor het gebied van Holland Rijnland. De voorbereidingen hiervoor zijn nu in volle gang. Medio 2007 moet het stuk gereed zijn.

De discussie over de Regionale Structuurvisie begint niet bij nul. Werkgroepen samengesteld uit vertegenwoordigers van de twaalf gemeenten, de regio en maatschappelijke organisaties hebben bestaande plannen, visies, trends en ontwikkelingen geïnventariseerd en bijeengebracht in zes streefbeelden. Deze streefbeelden brengen de dilemma's, waar de regio de komende jaren voor staat, duidelijk in beeld. Op basis hiervan vinden keuzes plaats over welke weg de gemeenten van Holland Rijnland willen inslaan.

Maatschappelijke organisaties en instellingen is gevraagd te reageren op de streefbeelden. Deze reacties zijn in dit nummer van SamenGevat verwerkt in interviews, waarin betrokkenen hun visie geven op wat de komende jaren belangrijk is voor Holland Rijnland. Om het beeld compleet te maken is bovendien een aantal andere vertegenwoordigers van belangrijke organisaties gevraagd hoe zij over de toekomst van de regio denken. Er zijn zes streefbeelden opgesteld. De interviews volgen telkens op korte samenvattingen van de streefbeelden. *Veel leesplezier!*

van de Investeringsstrategie voor de vijf grote projecten van de regio. Dat is volgens Wienen een direct gevolg van het tijdschema dat moet worden aangehouden om deze projecten op tijd bij het Rijk op de investeringslijst te krijgen. "Het is misschien wat vreemd dat we nu al afspraken maken over projecten terwijl de visie nog niet klaar is. Maar we zijn hier afhankelijk van de planning van het Rijk. Als we na 2010 aanspraak willen maken op een rijksbijdrage voor projecten als de RijnlandRoute, de RijnGouwelijn, de verbinding N205-N206, het Offensief van Teylingen en het groenfonds voor het Veenweidegebied, moeten we nu al afspreken hoe we ons eigen aandeel in de kosten gaan betalen. Het Rijk wacht niet tot wij klaar zijn met onze structuurvisie. Dat hoeft ook niet. Het zijn projecten waar de gemeenten zich in het Programma van Afspraken achter hebben geschaard. Deze projecten zijn een voorwaarde voor wat we met de structuurvisie in

onze regio willen bereiken."

Het 'ritme' van het Rijk is volgens Wienen echter niet de enige reden waarom bij deze vijf projecten urgentie gewenst is. "De provincieZuid-Holland en betrokken regio's werken op dit moment aan een lijst van projecten die onmisbaar zijn voor de Zuidvleugel. In juni willen we daar afspraken over maken. Het is van het grootste belang dat onze infraprojecten, met name Rijnlandroute en RijnGouweLijn, ook op die lijst komen. Dat is een extra steun in de rug bij onze gesprekken met het Rijk."

Uitvoeringsprogramma

De Investeringsstrategie legt een groot beslag op het commitment van de twaalf gemeenten. Toch is Wienen niet bang dat daarmee het uitvoeringsprogramma van de structuurvisie in gedrang komt. "Het gaat bij het uitvoeringsprogramma niet zozeer om geld, als wel om de procedures. We maken bij bouw- en infra-projecten afspraken met de partijen

om ervoor te zorgen dat de zaken die op papier staan ook daadwerkelijk van de grond komen. Wat moet er gebeuren? Wie zijn de spelers? Welke problemen moeten we oplossen? Wanneer en hoe gaan we dat doen? En hoe vertalen we dat in het bouwscenario en de bedrijfsterreinen- en kantorenstrategie? Dat zijn de zaken die we in het uitvoeringsprogramma vastleggen."

Streekplan

Bij de ontwikkeling van de regionale structuurvisie werkt Holland Rijnland nauw samen met de provincie. Het doel is dat de structuurvisie van Holland Rijnland een integraal deel wordt van het Streekplan West. Wienen: "Dat is voor de regio een aantrekkelijke optie, omdat het onze plannen een juridische basis geeft, die de structuurvisie niet heeft. Als we kunnen rekenen op de steun van de gemeenten hebben we straks een set afspraken waarop regio en provincie elkaar kunnen aanspreken." ■

"Nieuwe plannen toetsen op mobiliteit"

Als gemeenten of de regio nieuwe plannen maken voor de bouw van woningen of bedrijven, moet – volgens het principe 'eerst bewegen, dan bouwen' – ook worden bekeken welke gevolgen deze plannen hebben voor de mobiliteit. Wanneer extra infrastructurele maatregelen nodig zijn, moeten die – eventueel ook financieel – worden meegenomen in de bouwplannen. Deze suggestie voor een 'mobiliteitstoets' doet de werkgroep Mobiliteit in het streefbeeld voor de Regionale Structuurvisie.

"Een goed woon- en leefklimaat voor bewoners en een goed vestigingsklimaat voor bedrijven. Er is een natuurlijke samenhang tussen de ruimtelijke functies en de vervoersnetwerken. Alle locaties zijn gezien de aard en omvang van de functies bereikbaar, waarbij de directe omgeving leefbaar blijft. Gebruikers hebben keuzevrijheid in vervoer. Echter, op drukke verbindingen zijn duurzame vervoerwijzen (collectief, lopen, fietsen) helder en logisch in gebruik, en afhankelijk van plaats en tijdstip, financieel aantrekkelijk." Dat is de visie voor de mobiliteit in de regio.

Het streefbeeld constateert dat de huidige infrastructuur ondermaats is. Groei van de automobiliteit leidt tot slechtere bereikbaarheid, waardoor regio minder aantrekkelijk wordt. De RijnlandRoute en de RijnGouweLijn tussen Gouda en de kust moeten hierin verbetering brengen. Op de korte termijn kan soelaas worden gevonden in het voorrang geven aan openbaar vervoer en de fiets, zodat het bestaande

wegennet wordt ontlast. Het sferbeeld pleit ook voor het vestigen van zoveel mogelijk werkgelegenheid in de eigen regio. Werkgelegenheid buiten de regio leidt tot pendelverkeer en daarmee tot extra verkeersdrukke.

Het wegwerken van bestaande achterstanden door aanleg van de RijnlandRoute, de RijnGouweLijn en de verbinding N205-N206 heeft absolute prioriteit. Ook de bouw van stations bij Sassenheim en de Merenwijk en een studie (na 2010) naar uitbreiding van de RGL richting Haaglanden en Haarlemmermeer verdienen aanbeveling. Als voorwaarden voor een succesvol mobiliteitsbeleid noemt het sferbeeld verder de ontwikkeling van bedrijven en kantoren bij knooppunten van wegen en openbaar vervoer, de aanleg van een parallelle structuur langs de A4, de verbetering van de ontsluiting van toeristische locaties en meer aandacht voor de ketenmobiliteit in de relatie fiets-openbaar vervoer-auto. ■

Frits de Jongh – Kamer van Koophandel Rijnland

“Werkfunctie regio heeft absolute prioriteit”

Meer nadruk op de werkfunctie dan op de woonfunctie van de regio is volgens de Kamer van Koophandel Rijnland essentieel voor de toekomst van Holland Rijnland. Dat zegt Frits de Jongh, adjunct-secretaris van de Kamer van Koophandel Rijnland, in een eerste reactie op het streefbeeld economie van de Regionale Structuurvisie. “Natuurlijk is het belangrijk dat de regio aantrekkelijk blijft om in te wonen, maar het moet ook een regio zijn met voldoende werkgelegenheid. Dat betekent meer aandacht voor de Greenport, voor bedrijventerreinen en de maakindustrie.”

Frits de Jongh werkt bij de Kamer van Koophandel Rijnland, vestiging Lisse, en houdt zich bezig met regio-stimulering

Voor De Jongh is het nu tijd om duidelijke keuzes te maken. “We moeten een kaart maken, waarop we kunnen zien hoe de regio er over tien, twintig jaar uitziet. Er moet nu gang worden gemaakt, de tijd van het papierwerk is voorbij. Bij een integrale aanpak om de regio vooruit te helpen moet de nadruk meer worden verlegd naar de werkgelegenheid. Want de regio is nu behoorlijk vol. Het regiobestuur ziet de woonfunctie als de grootste prioriteit, maar voor ons is dat de werkfunctie. Als er steeds meer grond wordt bestemd voor woningbouw ten koste van bedrijventerreinen en de agrarische sector, komt de werkgelegenheid onder druk te staan. Bovendien leidt dat ook tot meer pendelverkeer.”

Infrastructuur

Met het oog op een betere ontsluiting van de regio voor het bedrijfsleven is de Kamer van Koophandel groot voorstander van de aanleg van de Rijnlandroute en de RijnGouwe-Lijn-west. De Jongh: “Maar we moeten de aandacht niet alleen richten op de ontsluiting aan de zuidkant van de regio. Ook het noorden heeft zijn problemen. Zo staat een verdubbeling van de N206 en N207 hoog op onze wensenlijst. Daarnaast gaat het om een verbinding N206-N205/N207 en aansluitingen N444 en N449 op de A44. Ook deze voorzieningen zijn belangrijk voor de Greenport.”

De Jongh: “We moeten de aandacht niet alleen richten op de ontsluiting aan de zuidkant van de regio.”

Greenport

Maar ook meer ruimte voor de werkfunctie van de regio is belangrijk voor de Greenport, aldus De Jongh. “Wat we nu aan bollenareaal hebben mag niet verloren gaan. Goede hyacintengrond is een van onze zorgen. Het bruto minimumareaal van 2700 hectare mag zeker niet verder teruglopen en vanwege de vruchtwisseling in de hyacintenteelt is het zaak dat dit areaal zoveel mogelijk bestaat uit eersteklas bollengrond. We zijn dan ook niet blij met de resultaten van de Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer-Bollenstreek.” De Jongh doelt hier op het standpunt van Stichting Hou het Bloeiend. “Twee van de drie gebieden die in de Gebiedsuitwerking zijn aangewezen voor verstedelijking, liggen op de strandwallen en bevatten de beste kwaliteit bollengrond, die bij uitstek geschikt is voor de hyacintenteelt. Hierbij gaat het om de zanderij bij Hillegom en Bronsgeest in Noordwijk. Uit agrarisch en economisch oogpunt zouden juist deze bollen-teeltgebieden niet mogen worden

prijsgegeven. Ter compensatie van bollengronden zijn in de Duin- en Bollenstreek zowel kwalitatief als kwantitatief onvoldoende graslanden beschikbaar, die geschikt te maken zijn voor de hyacintenteelt. Als de vestiging van woningbouw of andere stedelijke functies op bollengrond onvermijdelijk is, moet niet gekozen worden voor bebouwing van eersteklas hyacintengrond op de strandwallen, maar eerder voor de nog aanwezige graslanden of voor de bollengronden van mindere kwaliteit. Het laatste woord is hier zeker nog niet over gezegd.”

De aandacht voor de Greenportfunctie in de RSV mag voor de Kamer dan ook worden aangescherpt. “De drie clusters van de Greenport – bollen, bloemen en toerisme – komen in de structuurvisie onvoldoende uit de verf,” vat De Jongh samen.

Maakindustrie

De maakindustrie verdient volgens De Jongh een volwaardige plaats in de RSV. “Het behoort een van de clusters van de economische ontwik- ▶

keling te zijn. Als je voor voldoende werkgelegenheid wilt zorgen, moet je ruimte maken voor bedrijventerreinen. Doe je niets, dan is over een aantal jaren de beschikbare ruimte op. Ook het opknappen van oudere bedrijventerreinen moet de nodige aandacht hebben.”

Welke maatregelen en acties zijn nodig om te zorgen voor een goede aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt? Ook op deze vraag zou de RSV antwoord moeten geven.

De Jongh: “Het human capital wordt gemist. Naast huisvesting en infrastructuur is de aanwezigheid van

goed geschoold personeel een zeer belangrijke factor. Daarbij zal het onderwijs beter moeten worden afgestemd op de behoeften van het bedrijfsleven. Daar zit gelukkig de afgelopen jaren veel beweging in, maar verdergaande acties zijn noodzakelijk. Het netwerk van Leerwegen in Rijnland zal deze ontwikkeling zeker stimuleren. Dit is een gezamenlijke uitdaging voor bedrijfsleven, onderwijs en overheid.”

Gesprekspartner

Greenport, bedrijventerreinen, maakindustrie, kortom ‘werken’ moet de eerste prioriteit in de regio krijgen,

zo benadrukt De Jongh. “Het maken van afspraken is niet altijd even makkelijk, omdat we in het overleg met de regio niet met één gesprekspartner te maken hebben. Naast Holland Rijnland zijn dat natuurlijk de afzonderlijke gemeentebesturen. Maar ik ben blij dat we binnenkort vanuit het platform Bedrijfsleven Rijnland met regiobestuurders rond de tafel zitten om te kijken hoe we de toekomst van de regio op het gebied van de economie verder vorm kunnen geven. Dan zijn we een stap verder.” ■

“Duurzame economische ontwikkeling”

“Bevorderen van een duurzame economische ontwikkeling in de regio door versterking van de sectoren lifesciences, space-science, toerisme, gezondheidszorg, het bollencluster en tegelijkertijd door het bevorderen van de economische diversiteit van de regio.” Dat is het uitgangspunt van het streefbeeld over de economische ontwikkeling van regio Holland Rijnland.

De economie van de twaalf Holland Rijnland-gemeenten verandert. De beroepsbevolking wordt mobieler, waardoor inwoners van Holland Rijnland soms sneller kiezen voor een baan buiten de regio. Anderzijds slagen steeds meer regio-bewoners er in werk te vinden binnen de genzen van de eigen regio.

In de detailhandel legt schaalvergroting in toenemende mate druk op de schaarse ruimte voor bedrijventerreinen. Bestaande stads- en dorpscentra krijgen concurrentie met nieuwe goed bereikbare ‘perifere’ aankoopplaatsen met voldoende parkeergelegenheid.

Ook het toerisme heeft te maken met verandering. Er is verdringing door de opkomst van low-cost carriers en verre reizen, waardoor continu vernieuwing van het eigen product en een focus op nieuwe markten als China worden gevraagd. Tot slot neemt door de vergrijzing het belang van de sector gezondheidszorg in betekenis toe.

Een onderzoek naar de behoefte en locatie van nieuwe ruimte voor bedrijventerreinen heeft grote prioriteit. Ook het opstellen van een ruimtelijk integratiekader om de plannen voor kantoorlocaties, bedrijventerreinen, detailhandel, agrarische sector en voorzieningen op elkaar af te stemmen verdient voorrang.

Uitvoering van de Regionale Structuurvisie lukt alleen als aan strikte voorwaarden wordt voldaan. Hier liggen duidelijke

De vraag naar (geherstructureerde) bedrijventerreinen blijft groot.

lijke links naar andere beleidsterreinen. Zo verdienen bedrijventerreinen en kantoorlocaties een goede ontsluiting, zowel per auto als per openbaar vervoer. Verder is het niet verstandig bedrijventerreinen om te zetten in woonlocaties, zonder dat er compensatie van het ruimteverlies plaatsvindt. Voldoende passende woningen en passende woonmilieus moeten ervoor zorgen dat de regio in staat is de beroepsbevolking (voor alle inkomensgroepen!) aan zich te kunnen blijven binden. Dat geldt ook voor de aanwezigheid van (hoogwaardige) voorzieningen. Combinaties van leisure en sport nabij werklocaties liggen daarbij voor de hand. Tot slot is een aantrekkelijk en toegankelijk landschap met voldoende mogelijkheden voor (dag)recreatie (wandelen, fietsen, varen) één van de belangrijkste vestigingsplaatsfactoren voor nieuwe bedrijven in de kennissector. ■

Frans Visser – Hoofdbedrijfschap Detailhandel

“Goede afstemming winkels tussen centrum en periferie”

Voor ‘Amerikaanse toestanden’ met uitgebreide malls aan de rand van de stad en totaal verloederde binnensteden is Frans Visser van het Hoofdbedrijfschap Detailhandel niet bang. Maar om een grote winkelconcentratie als de Leidse binnenstad ook op de langere termijn aantrekkelijk te houden voor het winkelend publiek, is een pragmatisch beleid nodig met een goede afstemming tussen de stad en ‘periferie’. Hetzelfde geldt voor de kleinere plaatsen in de regio. “Verplaatsing van een goedlopende supermarkt naar de rand van het dorp kan dodelijk zijn voor het centrum.”

“De ontwikkeling van winkelcentra aan de rand van de stad is een van de trends die je de laatste jaren in Nederland steeds duidelijker kunt waarnemen,” zegt Visser. “In het verleden ontstonden die door detaillisten die op zoek waren naar grotere verkoopoppervlakten voor volumineuze artikelen als meubels en bouwmaterialen. Later zijn dit soort centra het domein geworden van projectontwikkelaars en vastgoedbedrijven die vooral geld willen verdienen. Onze organisatie bespeurt zelfs een zekere druk vanuit de beleggingswereld, waar perifere winkelcentra worden gezien als interessante beleggingsobjecten.”

Frans Visser werkt als adviseur bij het Hoofdbedrijfschap Detailhandel voor winkeliersverenigingen en overheden, onder andere in de regio Leiden

Visser: “Als je oude stadscentra wilt beschermen tegen de invloed van perifere winkelvestigingen, zul je tot een juiste afstemming moeten komen. Je moet een pragmatisch beleid uitstippelen. Dat is niet makkelijk. Als je mensen naar de binnenstad wilt lokken, moet je de oude stad op peil houden en de periferie wat afremmen. Ook verbetering van de bereikbaarheid is een goede zaak. In dit verband is de aanleg van de Rijn-GouweLijn door de Leidse Breestraat een goed idee.”

Visser constateert dat de vestiging van grote winkels buiten de stad niet altijd het gevolg is van detailhandelsbeleid. Ook andere factoren spelen daarbij een rol. “De vestiging van een Ikea-winkel langs de A4 bij Leiderdorp is een goed voorbeeld. Ik kan me voorstellen dat de overheid

Visser: “Als je oude stadscentra wilt beschermen moet je een pragmatisch beleid uitstippelen.”

daar met het oog op de financieringsproblematiek van het W4-project graag aan meewerkt. Ik kan hiervoor wel begrip opbrengen. In Leiden is de situatie in dit opzicht extra complex. Het historische winkelcentrum ligt weliswaar in de stad, maar de perifere locaties in randgemeenten als Zoeterwoude en Leiderdorp. Dat vraagt om goed overleg in regionaal verband.”

Nostalgie

Visser: “Als ik het streefbeeld over de regionale detailhandelsvisie lees, heb ik de indruk dat er sprake is van een discrepantie tussen de bestuurlijke keuzes en de feitelijke trends in de detailhandel. De bestuurders denken bij detailhandel vooral aan nostalgisch, kleinschalig, gezellig en kleine zelfstandige ondernemers. De praktijk is inmiddels anders. Ik noemde al de verplaatsing van winkels naar de periferie. Maar de detailhandel heeft ook te maken met schaalvergroting, internationalisering, een sterke toename van de professionaliteit van winkeliers en winkelketens en grote veranderingen in het consumentengedrag. Consumenten zijn steeds mobieler. Dat betekent

niet alleen dat ze vooral met de auto naar de winkel gaan, maar ook dat ze makkelijker van de ene winkel naar de andere overstappen. Als een winkelcentrum door een beperkt aanbod of slechte parkeergelegenheid niet aantrekkelijk is, gaat men zo ergens anders heen.”

“Ik denk dat vooral de kleine buurtwinkels het de komende jaren moeilijk krijgen. Door het geringe aanbod zijn dit soort centra voor de consument vaak niet aantrekkelijk. Aan de andere kant moeten detaillisten door de gedaalde prijzen en de gestegen kosten steeds harder ploeteren om het hoofd boven water te houden. Het kan verstandig zijn kleine buurtwinkelcentra op te heffen ten gunste van de grotere centra. Dat klinkt wellicht hard, maar dit soort winkelcentra leeft op de rand van de vulkaan. Als er in de directe omgeving een grote supermarkt komt die veel publiek trekt, kunnen zomaar in een klap diverse kleine centra omvallen.”

Dorpscentra

Ook buiten de stad speelt de ‘strijd’ tussen bestaande winkelcentra in de dorpskern en grote winkels aan de

rand van het dorp. Visser: "Ik heb weinig in de Bollenstreek gewerkt, dus ik kan daar geen harde uitspraken over doen. Maar op basis van ervaringen elders durf ik wel te zeggen dat gemeenten er verstandig aan doen de winkels zoveel moge-

lijk te concentreren in aantrekkelijke dorpscentra. Dat betekent ook dat men niet bang moet zijn om bijvoorbeeld midden in het dorp een grote supermarkt te bouwen of parkeerplaatsen aan te leggen. Als je supermarkten aan de rand van het

dorp bouwt, of helemaal niets doet, loopt het centrum leeg en heb je uiteindelijk niets meer." ■

Carrol Terleth – voorzitter Leiden Congresstad

Leiden Congresstad mikt op flinke groei congresstoerisme

Het traditionele toerisme in de regio Holland Rijnland mag dan in het slop zitten, het zogeheten 'congresstoerisme' maakt een sterke groei door. Noordwijk en Noordwijkerhout (Leeuwenhorst) staan in de top tien van congreslocaties in Nederland en ook Leiden timmert flink aan de weg. Carrol Terleth is directeur van de Boerhave Commissie van het LUMC en voorzitter van Leiden Congresstad. Hij heeft hoge verwachtingen van de ontwikkeling van het congresstoerisme. "Als Leiden Congresstad de komende jaren tien procent van de markt kan veroveren, zou dat heel mooi zijn."

De stichting Leiden Congresstad komt voort uit de organisatie die de gemeente Leiden en de universiteit in 1986 gezamenlijk oprichtten om (internationale) congressen naar de stad te halen. "Congressen hebben een behoorlijke economische impact op de stad," zo zegt Terleth. "Daarom zitten in onze stichting en daaraan gelieerde werkgroepen niet alleen mensen van universiteit en gemeente, maar ook ondernemers. Onderzoek heeft geleerd dat bezoekers van meerdaagse congressen gemiddeld 250 euro per dag besteden aan zaken als overnachtingen, maaltijden, bloemen en taxiriten. Voor eendaagse bezoekers is dat 80 euro. Daarmee levert het congresbezoek al gauw enkele miljoenen euro per jaar op voor de economie van de stad." Terleth: "Organisatoren kiezen vooral voor Leiden vanwege de uitstekende bereikbaarheid. Dankzij de goede treinverbinding ligt Leiden op 15 minuten van Schiphol. Alle belangrijke gebouwen en instellingen zijn vanaf het centraal station te voet binnen 20 minuten bereikbaar. Natuurlijk hebben we als Leiden ook wel wat te bieden, zeker in vergelijking met andere congressteden. Wij profileren ons met de

historische binnenstad en de grote cultuurhistorische waarden die daar zijn te vinden. Tweederde van het rijksbezit ligt in Leiden. We hebben vijf Rijksmusea. Dat kunnen we allemaal eenvoudig in congresprogramma's aanbieden. Verder 'verkopen' we Leiden als kennisstad, met de oudste universiteit van het land en een groot (bio-)medisch cluster. We richten ons bij het aantrekken van congressen dan ook hoofdzakelijk op wetenschap en kennis."

Oplossen

"Leiden is vooral goed in het organiseren van meerdaagse congressen tot 400 man," zegt Terleth. "De stad heeft voldoende faciliteiten en hotelkamers om dit soort groepen onder te brengen. Een congres van een dag met 800 bezoekers kunnen we ook nog wel aan, maar daarboven wordt het wat lastiger. Een congres met 1000 deelnemers, die vervolgens in 50 sessies uiteen gaan, is op dit moment niet haalbaar. De komende jaren willen we dit probleem oplossen. Er zijn nu plannen om in de omgeving van het Pieterskwartier ruimten voor sessies in te richten. Daarbij kijken we ook naar de Stadsgehoorzaal en het Volkshuis. Dat is

Terleth (in een historische collegezaal van het Boerhavecomplex):
"Congressen hebben een behoorlijke economische impact op de stad."

Dr. Carrol Terleth is directeur van de Boerhave Commissie van het LUMC, die postacademisch onderwijs voor medici organiseert.

Leiden Congresstad doet aan promotie van de stad Leiden en verleent garantiesubsidies aan congressen in Leiden.

Meer informatie: www.leidencongresstad.nl

misschien logistiek wel lastig, omdat deelnemers door de stad moeten wandelen, maar dat soort problemen is oplosbaar. Bovendien vinden mensen het wel leuk om door de historische binnenstad te lopen.”

Terleth: “In de toekomst hopen we meerdaagse congressen van 600 deelnemers wat makkelijker aan te kunnen. Ik denk niet dat wij ons moeten richten op meerdaagse congressen van 1000 of meer deelnemers. Noordwijk en Noordwijkerhout zijn daar beter voor toegerust. Er is een zekere complementariteit met Noordwijk en Noordwijkerhout. Leiden heeft geen vijfsterrenhotels en faciliteiten voor 1000 man – Noordwijk heeft die wel. Maar Noordwijk heeft geen bijzondere locaties die je kunt inzetten voor een social program – Leiden heeft een mooie historische binnenstad en een breed cultuuraanbod. We moeten kijken hoe we in de toekomst

beter kunnen optrekken met Noordwijk en Noordwijkerhout. Er liggen hier zeker mogelijkheden voor interessante combinaties.”

Marketing

“De komende tijd willen we onze organisatie professionaliseren en meer energie steken in marketing,” zegt Terleth. “We zijn nu in gesprek met Citymarketing Leiden en het Zuid-Hollands Bureau voor Toerisme. We willen de bekendheid van Leiden als congresstad verbeteren. We denken er ook over om Leiden samen met Rotterdam, Delft en Den Haag in het buitenland te promoten. Daarvoor kunnen we bijvoorbeeld een gezamenlijke marketeer inhuren. Op de lange duur overwegen we ook de acquisitie van congressen ter hand te nemen. Dat ligt nog wat gevoelig, omdat veel bedrijven en organisaties dat nu zelf doen. Maar gelukkig

groeit het besef dat een gezamenlijke acquisitie goed is voor alle partijen.” “Op dit moment doen we onderzoek naar hoeveel het congresstoerisme precies oplevert en welke groeipotentie er is. Precieze cijfers hebben we nog niet. De uitkomsten hangen nauw samen met wat je allemaal bij elkaar optelt. Leiden Congresstad organiseert zelf enkele grote internationale congressen per jaar. Maar de Boerhave Commissie en het LUMC organiseren elk jaar wel 60 cursussen voor medici, waaronder enkele meerdaagse. En dan zijn er natuurlijk nog de commerciële bureaus die in Leiden actief zijn. Ik denk dat het Leiden Congresstad uiteindelijk moet lukken om een marktaandeel te bereiken van tien procent. Als we er in slagen om, naast de kleinere congressen, tien grote meerdaagse internationale congressen naar Leiden te halen, ben ik heel tevreden.” ■

Ard Mooij – LTO Noord

“Greenport en veehouderij onderbelicht”

“De wereld staat niet stil. We beseffen dat de ruimte voor woningen beperkt is en de agrarische sector is best bereid een bijdrage te leveren,” aldus Ard Mooij, beleidadviseur bij LTO Noord in Haarlem in een eerste reactie op het streefbeeld economie. “Maar dan alleen in het kader van een herstructurering van de totale regio, zonder afbreuk te doen aan de afspraken in het Pact van Teylingen. Daarmee slaan we twee vliegen in één klap: we kunnen niet alleen het ruimteprobleem aanpakken, maar tegelijk ook de bloembollen- en veehouderijsector versterken.”

Ard Mooij is beleidsmedewerker bij LTO Noord in Haarlem

LTO Noord constateert dat in het streefbeeld Economie geen aandacht is voor de voortschrijdende schaalvergroting. Mooij: “Grotere bedrijven hebben grotere bouwpercelen nodig voor een economische verantwoorde bedrijfsvoering. Het proces van schaalvergroting leidt tot een kleiner aantal bedrijven, die echter wel fors groter zullen zijn. Het LEI heeft onlangs in Noord-Holland een rapport uitgebracht, waarin de verwachting wordt uitgesproken dat de

Mooij: “De Greenport staat onvoldoende op de kaart.”

omvang van de agrarische bedrijven de komende 10 tot 20 jaar zal verdubbelen. Wanneer bedrijven stoppen komt de vrijkomende grond ten goede aan andere bedrijven. Door dit

continue proces verslechtert de verkaveling. Daarom is structuurverbetering noodzakelijk, zodat percelen niet over een groot gebied verbrokkeld liggen. Maar grotere bedrijven ►

hebben ook ruimte nodig, alleen al omdat ze plaats moeten geven aan meer en grotere gebouwen. Daar moet het streefbeeld Economie rekening mee houden." LTO Noord is er verder bang voor, dat wanneer kleinere bedrijven stoppen en voormalige bedrijfsgebouwen worden afgebroken, daar in het landelijk gebied zelf compensatie voor wordt gevonden. "Dat moeten we voorkomen. Compensatie moet binnen of aansluitend aan de bestaande kernen worden gerealiseerd."

Onderbelicht

Volgens Mooij blijft de agrarische sector onderbelicht in het streefbeeld. "De Greenport staat onvoldoende op de kaart. Bloemen, bollen en toerisme zijn de bouwstenen van een drie-eenheid die elkaar versterken. De Greenport moet een van de belangrijke pijlers onder de Regionale Structuurvisie zijn. De potentie van de Greenport kan alleen gedijen als het belang van de Greenport door alle partijen wordt onderkend. Het bedrijfsleven trekt via 'Hou Het Bloeiend' hard aan de ontwikkeling van de Greenport. Meer ondersteuning vanuit de provincie zou echter geen kwaad kunnen."

Veehouderij

Ook de veehouderij komt er bekaaid af in het streefbeeld, aldus Mooij. "Er zijn ruim 30 tot 35 grotere veehouderijen in de Duin- en Bollenstreek, plus een aantal in de Leidse regio rond Zoeterwoude. De veehouderij wordt in het streefbeeld vooral in relatie met recreatie genoemd. Maar het is van het allergrootste belang dat economisch gezonde veehouderijbedrijven zich in het gebied kunnen ontwikkelen. Daarvoor moeten er voldoende randvoorwaarden zijn, zoals omvang van bouwpercelen en geen grondgebruiksbeperkingen." "De veehouderijsector zit in een lastig parket. Dit heeft niets te maken met de economische positie van de veehouderijbedrijven, maar alles met een gebrek aan ontwikkelingsruimte. Op basis van de afspraken uit het Pact van Teylingen mag het areaal bollengrond niet afnemen. Het gevolg is dat iedereen naar het graslandareaal kijkt om ruimte voor nieuwe ontwikkelingen te vinden. Maar ook de veehouderijsector heeft die grond hard nodig. We moeten er voor waken dat er geen kritische ondergrens wordt overschreden. En die is voor de veehouderij bereikt, want ook die heeft een bepaald volume

nodig om de infrastructuur in stand te houden. Concreet voorbeeld: een veearts zal zich alleen willen vestigen als er voldoende veehouderijen zijn. Vertrekt de veearts, dan is dat een groot probleem voor de resterende bedrijven."

Onevenwichtig

"Het is belangrijk dat de Regionale Structuurvisie bijdraagt aan planologische duidelijkheid. Ondernemers hebben weinig zin om te investeren en aan herstructurering mee te werken als ze constant de dreiging voelen dat er een woonwijk op hun grond gebouwd kan worden. We zouden het toejuichen als onze kanttekeningen in het concept-streefbeeld Economie een plek krijgen. Het zou verder prettig zijn geweest als wij in een eerder stadium waren uitgenodigd om onze visie te geven. Onze reactie komt nu vrij laat en dat is niet de manier waarop wij graag werken. Het dwingt ons tot een defensieve reactie, terwijl wij graag offensief te werk willen gaan. Daarbij is het hele proces van de totstandkoming van de structuurvisie voor ons niet helemaal transparant." ■

Woonmilieus moeten regio onderscheiden

De woonmilieus in de regio moeten zodanig worden versterkt dat Holland Rijnland een onderscheidende woonregio is in de Randstad en voldoende kansen biedt voor inwoners om binnen de eigen regio een wooncarrière te maken. Dat is de centrale stelling van het streefbeeld Wonen voor de Regionale Structuurvisie.

De twaalf gemeenten van de regio willen de komende jaren veel nieuwe woningen bouwen. Volgens het Convenant Woningbouwafspraken moeten er tot 2010 14.620 nieuwe woningen bijkomen. De regio wordt gekenmerkt door variatie en identiteit. Er zijn zes 'woonsferen' waarmee subregio's op hoofdlijnen zijn te typeren: stedelijk wonen, kleinstedelijk wonen, wonen buiten de stad, wonen in de Bollenstreek, wonen bij de duinen en landelijk wonen. Grote vraag is welk aantal woningen waar en wanneer moet worden gebouwd om de onderscheidende diversiteit van woonmilieus te versterken en regiobewoners een kans te geven op wooncarrière in de eigen regio. Het gaat kortom om kwantiteit en kwaliteit van de woningbouwplannen gericht op versterking van het profiel van de regio. Daarbij heeft ook Holland Rijnland te maken met trends als vergrijzing en 'verdunding'

van de huishoudens. Bovendien blijft de bevolkingsgroei in Holland Rijnland achter bij de nationale ontwikkelingen door een aanhoudend negatief binnenlands migratiesaldo en stijgt de vraag naar huurwoningen. Dit geldt voor alle prijsklassen, maar de aandacht is verschoven naar duurdere huur. In alle sectoren geldt dat er meer vraag is naar kwaliteit.

Om de visie op de woningmarkt te kunnen realiseren moet wel aan enkele voorwaarden worden voldaan. Zo moeten de Holland Rijnland-gemeenten kiezen voor de juiste schaal. De diversiteit en verscheidenheid van de verschillende woonmilieus moet worden behouden en versterkt. Verder moet er aandacht zijn voor identiteit, waarbij wijken ontstaan met een eigen gezicht en aantrekkingskracht voor woonconsumenten. Het versterken van groene kwaliteiten en herstructurering moeten wijken en buurten leefbaar houden. De regio moet bovendien toezien op een evenwichtige spreiding van goedkope en dure woningen en aandacht besteden aan bereikbaarheid. Tot slot moet 'levensloopbestendige' woningbouw een belangrijkere plaats krijgen en is het nodig lokale bouwprogramma's goed op elkaar af te stemmen. ■

Federatie van Huurdersorganisaties van Leiden en Omstreken

“Woonvisie regio verder aanscherpen”

Aan welke aantallen nieuwe woningen heeft de regio de komende jaren behoefte? Voor welke doelgroepen zijn extra woningen nodig? En wat zijn de gewenste ‘woonmilieus’? Op die vragen probeert de regionale Woonvisie, waarvan half mei het concept is verschenen, een antwoord te geven. Mieke Weterings en Pierre Bus, respectievelijk secretaris en voorzitter van de Federatie van Huurdersorganisaties van Leiden en Omstreken (FHLO), zijn positief over de stevige aanpak van de woningbouwproblematiek die uit de visie spreekt. Wel hopen ze dat de visie nog wordt uitgebreid en verdiept met zaken die voor een goede regionale woningmarkt ook nodig zijn.

“Wij willen graag een bijdrage leveren aan de verdere uitwerking van de Woonvisie,” zegt Bus. “We zijn ervaringsdeskundige, we kennen de huurmarkt in de regio vrij goed, en hebben gevoel voor getallen in de verschillende deelmarkten.”

Mieke Weterings en Pierre Bus zijn respectievelijk secretaris en voorzitter van de Federatie van Huurdersorganisaties van Leiden en Omstreken (FHLO), waarin acht huurdersbelangenorganisaties samenwerken

“De bevolkingsgroei stagneert weliswaar, maar het aantal huishoudens neemt nog steeds toe. Alles wat de regio de komende jaren wil bijbouwen lijkt welkom. Of dat nu woningen zijn voor ouderen, jongeren of middelbare gezinnen,” zegt Weterings. “Het is echter wel van belang dat de prijsstelling van die nieuwe woningen in de hand wordt gehouden. Want er is een grote groep regiobewoners die nooit een huis zal kunnen kopen en dus is aangewezen op een huurwoning. Daarbij gaat het niet alleen om mensen met lage inkomens, maar ook om de midden-groepen. Er zijn veel mensen met een modaal inkomen die een huur van 600 euro nog net kunnen betalen, maar niet in aanmerking komen voor een hypotheek van 200 of 300 euro meer. Als de huren en andere kosten de komende jaren flink stijgen, komen deze mensen in grote problemen.”

Bus: “De Woonvisie moet duidelijker maken voor welke groepen er woningen bij moeten komen. Op het punt van definities valt er nog wel wat aan de Woonvisie te sleutelen. Om te beginnen moeten betrokkenen er rekening mee houden dat

er sociale woningen zijn voor mensen met de laagste inkomens, die in aanmerking kunnen komen voor huurtoeslag, en dat daarnaast de wat duurere sociale huurwoningen, waar nieuwbouw meestal op gericht is, voor een opvolgende inkomensgroep zijn. Als je de doelgroepen wat beter in beeld hebt, kun je ook beter bepalen hoeveel woningen er de komende jaren nodig zijn. De Woonvisie geeft ook nog geen zekerheid over de haalbaarheid van het totaal aantal nieuwe woningen. Als men nu al weet dat door allerlei obstakels en procedures bepaalde aantallen niet worden gehaald, moet men extra plannen voorbereiden of op bepaalde locaties intensiever bouwen. Dan heb je een grotere kans dat je bereikt wat je eigenlijk wilt halen.”

Naast de definities en aantallen voor nieuwbouw verdient volgens Weterings en Bus de beschrijving van de bestaande woningvoorraad in de Woonvisie meer aandacht. “Je moet toch weten wat je hebt, en voor wie, om te weten wat je moet toevoegen? Hoe zit het met de kwaliteit van het huidige woningbestand en hoe sluit die aan op de vraag van de verschillende groepen woonconsumenten? Over deze onderwerpen vinden we in het concept nog weinig terug.”

Volgens Bus zegt de concept-Woonvisie sowieso weinig over de kwaliteiten van de bestaande en nieuwe woningen waaraan in de regio behoefte is. “De visie is nu sterk gericht op aantallen, niet op de eisen waaraan woningen nu en in de toekomst moeten voldoen. Zo staat in ▶

Weterings en Bus: “Het is van belang dat de prijsstelling van nieuwe woningen in de hand wordt gehouden.”

In het Programma van Afspraken hebben de gemeenten van Holland Rijnland gekozen voor bebouwing van de As Leiden-Katwijk

het huidige concept bijvoorbeeld weinig over milieu- en energiebewust bouwen, over het thuis verzorgen van ouderen of over werken aan huis. Terwijl dergelijke aspecten de komende jaren steeds belangrijker worden. We denken dat er regionale afspraken gewenst zijn voor zowel basiskwaliteiten als voor bijzondere kwaliteiten. Anders is er een groot risico voor eenzijdigheid, of drukt onderlinge concurrentie het kwaliteitsniveau.”

Regie

De plannen van de regio staan of vallen de komende jaren met een duidelijke regie. Bus: “Wie neemt de beslissingen? Hoe komen die beslissingen tot stand? En wat gebeurt er als partijen zich niet aan de afspra-

ken houden? Dat zijn zaken die we goed moeten regelen, wat ons betreft ook in de Woonvisie, zodat dit een onderwerp van inspraak en besluitvorming kan zijn. De regio is en blijft een verzameling van twaalf gemeenten die hebben beloofd hun gezamenlijke afspraken na te komen. Maar zoals het niet nakomen van de verdeling van 30-70 procent voor sociale woningbouw laat zien, blijkt het lastig partijen aan bepaalde afspraken te houden. Voor het welslagen van de woningbouwplannen van Holland Rijnland is het noodzakelijk dat duidelijk wordt wie de baas is en wie er aanspreekbaar is als het misgaat. Het belang van de woningzoekenden is daarmee absoluut gediend.” ■

Voorzieningen: keuzes maken

Het voorzieningenniveau is in hoge mate bepalend voor het profiel en imago van de regio. Daarbij gaat het om basisvoorzieningen als onderwijs, sportvoorzieningen, culturele voorzieningen en zorg (van huisarts tot ziekenhuis). Met welk voorzieningenniveau willen de Holland Rijnland-gemeenten zich van andere regio's onderscheiden? Die vraag stelt het streefbeeld Maatschappelijke Voorzieningen, dat de bestaande voorzieningen en de bijbehorende ontwikkelingen en trends in de diverse beleidsgebieden in kaart brengt. Het streefbeeld is daarmee de eerste grote inventarisatie van de maatschappelijke voorzieningen in de regio. Bij de start van de regionale samenwerking van de gemeenten in Holland Rijnland is een inventarisatie gemaakt van de knelpunten op het gebied van wonen, werken, verkeer en vervoer en natuur en landschap. Die inventarisatie is vertaald naar concrete uitvoeringsprogramma's. Voor de sociale component was deze inventarisatie nog niet gemaakt.

Het streefbeeld Maatschappelijke Voorzieningen is gebaseerd op een aantal uitgangspunten, zoals het Regioprofiel, de bestuursovereenkomst Regionale Agenda Samenleving 2006-2008, het woningbouwprogramma en een rapport over voorzieningen in de As Leiden-Katwijk. Daarnaast signaleert het streefbeeld diverse discussiepunten die van invloed kunnen zijn op de visie op de maatschappelijke voorzieningen, waarover de mening verdeeld zijn. Maar voor de structuurvisie is het van belang dat de Holland Rijnland-gemeenten hierover een regionaal standpunt in te nemen.

Moeten de twaalf gemeenten in de regio zich bijvoorbeeld bezighouden met plannen die verder gaan dan de huidige wet- en regelgeving, zoals levensloopbestendig bouwen, bereikbare zorg- en welzijnsvoorzieningen binnen de wijk en ruimte voor recreatie? Moet de regio koploper zijn bij het uitwerken van bepaalde innovatieve plannen, zoals regionale kenniscentra, high-techcentra of brede scholen? Of moeten er afspraken worden gemaakt over het vroegtijdig meenemen van maatschappelijke voorzieningen in ruimtelijke plannen? Daarnaast spelen ook enkele kwalitatieve problemen. Zijn er wel voldoende en goed bereikbare voorzieningen op het gebied van zorg, welzijn, onderwijs, sport en cultuur? Is er voldoende aanbod van geschikte woningen voor senioren en mensen met een beperking om te voldoen aan de vraag die voortkomt uit vergrijzing en extramuralisering? Zijn er voldoende jongerenwoningen? Is er evenwichtige spreiding van het aanbod sociale woningen over de regiegemeenten en hoe kan de regio cultuurhistorische waarden behouden en versterken?

Het streefbeeld Maatschappelijke Voorzieningen brengt van zes sectoren de bestaande situatie, trends en normen en kengetallen in beeld. Daarbij gaat het om onderwijs, gezondheidszorg en maatschappelijke opvang, ouderen en gehandicapten, jeugd, sport en cultuur. Tot slot geeft het streefbeeld advies op het concept van de regionale structuurvisie vanuit de sociale component en geeft het een indicatie van mogelijke ruimtelijke claims. ■

Jacques van Gaal – ROC Leiden

“Onderwijs wordt te smal ingezet”

“Onderwijs wordt te smal ingezet in de Regionale Structuurvisie,” aldus Jacques van Gaal, voorzitter van het College van bestuur van het Regionaal Opleidings Centrum. “Onderwijs is meer dan alleen lerende mensen.

Het raakt alle facetten van de samenleving, of dat nu betrekking heeft op de sociale agenda, de WMO of haar taak als toeleverancier van het bedrijfsleven.”

Van Gaal: “De rol en inbreng van het onderwijs bij het arbeidsmarktbeleid zijn nu te mager.”

Jacques van Gaal is voorzitter van het College van bestuur van het Regionaal Opleidings Centrum (ROC) Leiden. Het ROC heeft grootse nieuwbouwplannen bij de stations Leiden Lammenschans en Leiden CS

Van Gaal had het verstandig gevonden wanneer het ROC, samen met andere spelers in het maatschappelijke krachtenveld, in een vroeger stadium was uitgenodigd om een bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de integrale visie voor de toekomst van de regio. Hij wijst daarbij graag naar de gemeente Leiden, die het ROC heeft uitgenodigd te participeren in het overleg over de zogeheten Strategische Verkenning. “Aan ons wordt de vraag gesteld hoe responsief wij zijn in onze omgeving. Dat zou ook voor Holland Rijnland moeten opgaan. Behoed je voor een te ambtelijk traject en zorg dat je de omgeving tijdig laat participeren.”

De voorzitter van het bestuur van het ROC benadrukt dat de rol van het onderwijs de laatste jaren sterk verandert. “We moeten onszelf afvragen wat met het oog op de toekomst de trends en de innovaties zijn en hoe het onderwijs daarop moet anticiperen. Maar het is daarbij belangrijk dat men onderwijs als een vorm van infrastructuur ziet. Wij zijn toeleverancier voor de arbeidsmarkt en leveren zodoende een bijdrage aan de economische ontwikkeling. Onze jongeren moeten leren ondernemen. De rol en inbreng van de onderwijsinstellingen voor het arbeidsmarktbeleid zijn nu te mager. Zo is er onvoldoende samenwerking tussen de landelijke kenniscentra en de regionale partners, daar moet meer aandacht aan worden geschonken. Om een voorbeeld te nemen: de accreditatie van stageplaatsen bij leerbedrijven wordt op landelijk niveau geregeld, terwijl dat juist een regionale taak moet zijn

met het oog op de behoeften van het regionale bedrijfsleven. Want de kernvraag is hier, of wij wel leren wat in onze regio nodig is.” Van Gaal zou ook graag aandacht zien voor de rol van het MBO bij de ontwikkeling van een community-college. “Daarbij bouw je geen school, maar een voorziening die breed in de omgeving moet zijn verankerd. Want onderwijs is zo veelomvattend. Het heeft zo veel raakvlakken met de samenleving. Het gaat niet alleen om lerende jongeren, maar ook om stageplaatsen, het volwassenenonderwijs, het jeugdbeleid, het sportbeleid en de ontwikkelingen in de zorgsector. Ook de ontwikkelingen rond de WMO raken het onderwijs. We praten hier over de sociale cohesie, variërend van inburgering tot en met criminaliteitsbestrijding. Die sociale agenda maken we met elkaar, niemand kan dat alleen. Onderwijs is zo nauw verweven met de economische en sociale structuur van de samenleving, dat de rol van het ROC integraal in de sociale agenda moet worden geïntegreerd.” Van Gaal illustreert de rol die het ROC in een ver-

anderende samenleving kan spelen graag met het Werkhotelproject dat met de gemeente Leiden en andere partners in de stad is opgezet. “Daar bieden wij thuisloze jongeren niet alleen een opleiding en een werkplek, maar zorgen we ook dat ze een dak boven hun hoofd hebben. Zo kun je talloze sociale vraagstukken bedenken, die je vanuit een brede benadering, waarbij het onderwijs is betrokken, kunt aanpakken.”

Maakindustrie

Het TechnoPark, resultaat van intensieve samenwerking tussen ROC en bedrijfsleven, komt voort uit de filosofie dat het onderwijs beter moet aansluiten op de behoeften van het bedrijfsleven. “Het is een praktijkcentrum, waarbij op 6.000 m² diverse instellingen onderwijs in een simulatieomgeving aanbieden – onder meer op het gebied van de bouw en de infratechniek. Het is een meer eigentijdse vorm van onderwijs, die veel aansprekender is voor de leerlingen.” Van Gaal benadrukt dat het belang van de maakindustrie vanuit Holland Rijnland niet onder- ▶

belicht mag blijven. “De KvK en de Metaalunie hebben een onderzoek gedaan, waaruit blijkt dat in onze regio 14.000 mensen werkzaam zijn in de maakindustrie. Wij hebben 3.000 leerlingen in de techniek. Dat betekent dat er een groot tekort aan

technisch opgeleiden dreigt. Om dit probleem het hoofd te bieden, en het onderwijs beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt, moet het wel duidelijk zijn wie hier de regie voert. Dat heeft aandacht nodig in de Regionale Structuurvisie. Maar laat er

geen misverstand over bestaan dat we het prima vinden dat er in het Regionale Structuurvisie aandacht wordt gegeven aan het onderwijs. Maar focus daarbij dan wel op een aantal specifieke thema's en zet daar een integrale aanpak voor uit.” ■

Hans Geerts – Regionale Commissie Gezondheidszorg Zuid-Holland Noord

“Woonwijken levensloopbestendig maken”

Door de vergrijzing van de bevolking en veranderingen in de zorg ontstaat er de komende decennia een grote vraag naar aangepaste en levensloopbestendige woningen. Daarbij gaat het niet alleen om nieuwe, maar ook om bestaande woningen. Dat zegt Hans Geerts, beleidsmedewerker van de Regionale Commissie Gezondheidszorg Zuid-Holland Noord. Gemeenten en corporaties moeten bij hun bouw- en renovatieplannen rekening houden met ouderen die zolang mogelijk zelfstandig willen blijven wonen en dus hun zorg bij voorkeur thuis ontvangen.

In zijn reactie op de streefbeelden voor de Regionale Structuurvisie vraagt Geerts nog eens aandacht voor dit onderwerp. “Ik denk dat we het hier hebben over vele duizenden woningen. Mijn indruk is dat de problematiek steeds beter op het netvlies komt van overheden, aanbieders van zorg en welzijn en corporaties, maar dat het zaak is om dit op lokaal en regionaal niveau nog concreter te maken in de planvorming,” aldus Geerts.

De grote behoefte aan nieuwe woonvormen en zogeheten ‘levensloop-

Hans Geerts: “Als we een kwalitatief hoog niveau in stand willen houden, moeten we op het gebied van zorg, welzijn en wonen allerlei nieuwe combinaties vinden.”

bestendige’ woningen is volgens Geerts het gevolg van drie ontwikkelingen. “Dat is allereerst de dubbele vergrijzing. Door de demografische ontwikkeling komen er meer ouderen, die ook steeds ouder worden. Dat betekent een groter beroep op zorg en welzijn, terwijl tegelijkertijd het arbeidspotentieel afneemt. Ten tweede is er nieuwe wetgeving. Met de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) worden gemeenten in toenemende mate verantwoordelijk voor zorg en welzijn van hun burgers, zoals bijvoorbeeld huishoudelijke verzorging. Daarmee krijgen zij

er een fikse taak bij. De derde ontwikkeling is de toenemende samenwerking in de curatieve zorg (huisartsen, ziekenhuizen) en de ‘care’ (verzorging en verpleging). Daardoor is de zorg aan alle kanten in beweging.”

“Als we een kwalitatief hoog niveau in stand willen houden, moeten we op het gebied van zorg, welzijn en wonen allerlei nieuwe combinaties vinden. Gelukkig komen de werelden van zorg en wonen, die vroeger nauwelijks dezelfde taal spraken, in onderlinge samenwerking tot steeds betere oplossingen en combinaties.

De Regionale Commissie Gezondheidszorg ZHN – opgericht in 1991 – is het platform en samenwerkingsverband van zorgaanbieders, patiënten/consumenten, zorgverzekeraars en gemeenten in de regio Zuid-Holland Noord. De regionale commissie bevordert de samenhang, afstemming en samenwerking tussen de partijen in de zorg. In het kader van de vermaatschappelijking van de zorg werkt de commissie nauw samen met organisaties die actief zijn op het gebied van wonen en welzijn. De Regionale Commissie Gezondheidszorg houdt kantoor in Leiden. Meer informatie: www.rcgzhn.nl.

Extramuralisering en deconcentratie, waarbij bewoners het terrein van de instelling verruilen voor een woning in de wijk met zorg op maat, zijn inmiddels al bekende ontwikkelingen. Een ander voorbeeld is 'woonzorg-zonering', waarbij men op wijk- of dorpsniveau streeft naar een samenhangend pakket van wonen, zorg- en welzijnsvoorzieningen en andere voorzieningen om ervoor te zorgen dat een wijk of dorp een aantrekkelijke leefomgeving is en blijft voor iedereen die er woont. Dit soort ontwikkelingen dwingt zorg- en welzijnsaanbieders, gemeenten en corporaties om in gezamenlijk overleg tot nieuwe en complementaire vormen van zorg te komen."

Bestendig

Behalve voor zorgaanbieders verandert er ook het nodige voor corporaties en zorginstellingen. "Mensen willen het liefst zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen en alleen als het niet anders kan verhuizen naar een woonzorgcomplex of verpleeghuis. Dat betekent dat we moeten streven naar woningen of zelfs com-

plete wijken die meer levensloopbestendig zijn, waar mensen ongeacht hun levensfase of behoefte lange tijd prettig kunnen wonen. Op het niveau van de woning gaat het erom dat deze zijn voorbereid op toekomstige aanpassingen, en dat er voor bepaalde doelgroepen met specifieke wensen woonzorgarrangementen bestaan. Op het niveau van de wijk heb je het over bereikbaarheid van zorg- en welzijnsvoorzieningen, de aanwezigheid van winkels, de inrichting van de openbare ruimte en goed openbaar vervoer. We moeten tijdig en zo integraal mogelijk kijken naar de leefbaarheid van wijken. Dat geldt met name ook voor bestaande woonomgevingen. Daar zal het nog veel harder nodig zijn om oudere woningen met opknappbeurten levensloopbestendig te maken."

Doordrongen

"Ik durf nu nog geen concrete uitspraken te doen over de omvang van de problematiek. Dat verschilt per gemeente. Wat ik wel weet is dat het om vele duizenden woningen gaat. De Regionale Commissie

wil met alle betrokken partijen in de regio komen tot prestatieafspraken voor wonen, zorg en welzijn. Daarom proberen we het probleem nu zo goed mogelijk in beeld te brengen. Ik heb de indruk dat gemeenten en corporaties op dit moment goed zijn doordrongen van het feit dat er iets moet gebeuren. Er zijn volop initiatieven. We kunnen er ook niet te lang mee wachten. Al na 2010 worden de gevolgen van de vergrijzing steeds duidelijker merkbaar. De top van de vergrijzing wordt verwacht rond 2030-2035. Ik vind het een goede zaak dat de structuurvisie van Holland Rijnland de koppeling legt met zorg- en welzijnsvoorzieningen. Ik hoop dat het materiaal dat wij hebben aangeleverd voldoende gewicht in de schaal legt om goede keuzes te maken. Wij zitten aan tafel met allerlei partijen. Ik merk dat men zich bewust is van de problematiek en bereid is om tot actie over te gaan. Wij zullen zelf in elk geval alle stappen zetten om de regionale ontwikkelingen op dit gebied in een hogere versnelling te brengen." ■

Sjaak de Gouw – directeur GGD Hollands Midden

"Betere afstemming nodig door ontwikkelingen zorg"

GGD Hollands Midden en Holland Rijnland zijn twee zelfstandige samenwerkingsorganen die nagenoeg onafhankelijk van elkaar functioneren. Sjaak de Gouw, directeur van GGD Hollands Midden, kan zich echter voorstellen dat door de ontwikkelingen in zorg en ondersteuning, waarbij steeds meer verantwoordelijkheden bij de gemeenten komen te liggen, een bestuurlijke samenwerking tussen beide organen voor de hand ligt. Welke vorm deze samenwerking zou moeten krijgen is nog onduidelijk. Wel is het volgens De Gouw verstandig dat Holland Rijnland hierbij samenwerkt met de gemeenten in de Rijnstreek.

De Gouw: "Er zijn drie ontwikkelingen die gemeenten in de toekomst een steeds grotere rol geven bij het organiseren en uitvoeren van zorg en ondersteuning.

De Gouw: "Holland Rijnland-gemeenten moeten samenwerken met Rijnstreek."

Allereerst krijgen de gemeenten in het kader van de Wet Collectieve Preventieve Volksgezondheid steeds meer taken en verantwoordelijkheden toegeschoven, bijvoorbeeld bij het opstellen van gezondheidstoetsen, jeugdzorg en bestrijding van infectieziekten. Ten tweede legt het Rijk de verantwoordelijkheid voor alles wat te maken heeft met wonen, welzijn en zorg op het bord van de gemeenten. De Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) is hiervan nog maar het begin. Uiteindelijk krijgen gemeenten ook taken op het gebied van bijvoorbeeld verslavingszorg en geestelijke gezondheidszorg. De derde ontwikkeling is dat de jeugdzorg wordt overgeheveld van de provincies naar de gemeenten. In Tilburg loopt hiervoor een pilotpro-

ject. Uiteindelijk krijgen gemeenten ook op dit terrein dus steeds meer taken.”

De Gouw: “De diepere achtergrond van al deze ontwikkelingen is dat het Rijk de verantwoordelijkheid voor zorg en ondersteuning wil leggen bij de bestuurslaag die het dichtst bij de burger staat en het meest direct invloed kan uitoefenen op de leefomgeving van de individuele burger. Het versterkt de politieke rol van de gemeenteraad, omdat die zich in programmatische zin met zorg en ondersteuning moet gaan bezighouden. Tegelijkertijd spreekt

De GGD Hollands Midden is op 1 januari 2006 ontstaan uit een fusie van de GGD's Zuid-Holland Noord en Midden-Holland. De organisatie legt zich in opdracht van 31 gemeenten toe op de bevordering van de gezondheid van in totaal 750.000 inwoners, met onder andere advies, bestrijding van infectieziekten, reizigersvaccinatie en jeugdonderzoek. GGD Hollands Midden telt 320 medewerkers. De GGD Hollands Midden vormt samen met de Regionale Ambulance Dienst en het bureau Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen de Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden.

het voor zich dat afzonderlijke gemeenten – vooral de kleinere – niet in staat zijn om al deze ontwikkelingen zelfstandig op te pakken. Het is ondenkbaar dat elke gemeente eigen bureaus opzet voor zaken als jeugdzorg, geestelijke gezondheidszorg of verslavingszorg. Er is afstemming nodig. De inhoudelijke samenhang tussen deze gebieden moet verder worden versterkt. Ik denk dat er een grote behoefte is aan een integrale beleidsontwikkeling op deze gebieden. Daarbij kan een samenwerkingsregio als Holland Rijnland een grote rol spelen. En in dat speelveld is ook ruimte voor een intensieve samenwerking tussen de regio en de GGD Hollands Midden. Bij de praktische uitvoering, maar ook bij de bestuurlijke aansturing van organisaties en processen.”

“Ik kan niet zeggen hoe de samenwerking tussen de regio en de GGD vorm moet krijgen,” zegt De Gouw. “In het gebied van het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Midden Holland kennen we zogeheten zorgdagen. Zes keer per jaar komen de portefeuillehoudersoverleggen van de bestuurlijke organisaties bij elkaar

om gemeenschappelijke onderwerpen door te spreken. Daarbij gaat het om zaken waarbij beide organisaties duidelijk raakvlakken hebben, zoals de jeugdzorg en de geestelijke gezondheidszorg. Onderwerpen als de bestrijding van infectieziekten komen hier niet aan de orde. Dat hoeft ook niet. Daar hebben we standaard protocollen voor.”

“Ik denk dat het initiatief voor de samenwerking vooral bij de gemeenten van Holland Rijnland moet liggen. De samenwerking past uitstekend in de structuurvisie die men op dit moment voor de regio ontwikkelt. Ik wil er verder voor pleiten dat Holland Rijnland samenwerkt met de gemeenten van de Rijnstreek. Dat is geen politiek statement, maar ingegeven door het praktische feit dat veel organisaties en instellingen op het gebied van gezondheidszorg op deze schaal actief zijn. Het heeft geen zin om daar een extra knip in aan te brengen. Ik weet dat er momenteel discussies lopen over een aansluiting van de Rijnstreekgemeenten bij Holland Rijnland. Vanuit het oogpunt van gezondheidszorg is daar in elk geval veel voor te zeggen.”

“Kansen benutten”

Bij het ontwikkelen van milieubeleid moet de regio niet alleen kijken naar de bedreigingen, maar ook naar de kansen. Dat schrijft de werkgroep Milieu in het streefbeeld voor de Regionale Structuurvisie.

Daarom pleit de werkgroep ook voor een Strategische Milieubeoordeling (SMB). Zo'n beoordeling geeft in een vroeg stadium inzicht in relevante milieu-effecten van plannen, waarop vroeg in het planproces nog kan worden geanticipeerd. Een strategische milieubeoordeling voor de Regionale Structuurvisie als geheel kan zich toespitsen op de vraag welke effecten de structuurvisie heeft en welke mogelijke conflicten, tegenstrijdigheden of leemten er in de RSV kunnen worden geconstateerd. Daarnaast werpt de SMB licht op de verschillende afwegingen die worden gemaakt om de plannen van de regio te realiseren.

“De regio is een duurzame, gezonde en leefbare regio, en moet dat blijven,” is de centrale stelling van het streefbeeld Milieu. De regio zit op het gebied van milieu enigszins in een spagaat. Aan de ene kant hechten regiobewoners steeds meer belang aan een gezonde leefomgeving en worden

normen daarvoor aangescherpt. Aan de andere kant zorgen toename van bevolking, bebouwing en mobiliteit voor een steeds grotere druk op het milieu.

De kwaliteit van de leefomgeving is niet in de hele regio gelijk. Holland Rijnland kent verschillende gebiedstypen, zoals centrumstedelijk gebied, randstedelijk gebied, bedrijventerreinen, infrastructuurzones, glastuinbouw, cultuur- en natuurlandschap. Naast geluidsbelasting, luchtkwaliteit, externe veiligheid en andere milieu-aspecten, spelen aantrekkelijkheid van de (woon)omgeving, ruimtegebruik, leefbaarheid en sociale veiligheid een rol. In elk gebiedstype geldt een andere prioritering van milieuaspecten. Elk gebiedstype heeft zijn eigen kenmerkende kwaliteiten, beperkingen én kansen. De werkgroep doet hier enkele voorzetten.

Milieu speelt een grote rol in de lagenbenadering van de Regionale Structuurvisie. Waar milieu in één laag beperkingen oplevert, kan het tegelijk in een andere laag kansen bieden. De lagenbenadering kan ook kansen uit verschillende lagen combineren en moet aangeven welke consequenties er zitten aan bepaalde keuzen. Voor de negatieve consequenties kunnen dan ook beter oplossingen worden gezocht.

Liz van Duin – Hoogheemraadschap van Rijnland

“Ook Holland Rijnland moet ruimte maken voor water”

Veiligheid tegen overstromingen vanuit zee, de af- en toevoer van water en de waterkwaliteit zijn de uitdagingen waarvoor het hoogheemraadschap van Rijnland zich ziet gesteld. De klimaatveranderingen zullen ook de gemeenten van Holland Rijnland dwingen om besluiten te nemen. Oplossingen zullen onherroepelijk beslag leggen op schaarse ruimte. Want dat er in Holland Rijnland ruimte moet worden gevonden voor water, staat buiten kijf, zegt dr. ir. Liz van Duin, directeur Waterplannen en Controle.

Het hoogheemraadschap van Rijnland is verantwoordelijk voor het waterbeheer en de waterkwaliteit in het gebied tussen Noordzeekanaal en Hollandse IJssel en van de kust tot aan de provincie Utrecht. Het hoofdkantoor staat in Leiden

De gevolgen van de klimaatverandering – stijging van de zeespiegel, meer regen in kortere tijd, drogere en warmere zomers – zijn binnenkort in Noordwijk al duidelijk merkbaar. Voor de Boulevard wordt de duinenrij met 25 meter verbreed. Daaronder wordt een dijk aangelegd. Ook wordt de zeereep verhoogd. “Hoe het precies wordt uitgewerkt hangt af van het overleg met alle betrokkenen, maar dat het gebeurt staat vast. Ook dat je vanaf de Boulevard de zee niet meer kunt zien,” aldus Van Duin. “Wel wordt er een soort wandelpad op de kruin van de duin aangelegd. Het aantal strandopgangen wordt teruggebracht, omdat dit zwakke plekken zijn in de kustwering.” Hier zal het echter niet bij blijven. De veiligheid in het gebied van het hoogheemraadschap – dat zich uitstrekt van het Noordzeekanaal tot aan de Hollandse IJssel en van de kust tot de provincie Utrecht – vraagt om oplossingen die onherroepelijk planologische gevolgen hebben.

Waterberging

Het hoogheemraadschap beheert de waterhuishouding in 180 polders, die allemaal droog moeten blijven. Het verbeteren van de kades speelt daarbij een belangrijke rol, maar gaat wel 10 miljoen euro kosten in de komende vier jaar. Van Duin: “Er gaat ook steeds meer water vallen in kortere tijd. De maalcapaciteit, door aanpassingen van onder meer hetemaal bij Katwijk en het uitdiepen en

Liz van Duin: “Waterberging staat in de regio nog niet duidelijk genoeg op de kaart.”

op termijn verbreden van het Oegstgeesterkanaal bij Katwijk en Rijnsburg, wordt verbeterd. Maar op den duur zal dit niet genoeg zijn. Dan komt waterberging in beeld. Uitgangspunt, zoals neergelegd in het Nationaal Bestuursakkoord Water in 2005, is dat water eerst zoveel mogelijk moet worden vastgehouden waar het valt, vervolgens opgevangen in bergingen, en indien nodig pas daarna gedoseerd wordt weggemalen.”

De Nieuwe Driemanspolder bij Leidschendam is de eerste nieuwe grootschalige waterberging van het hoogheemraadschap. “Maar ook in Holland Rijnland zal ruimte voor water nodig zijn, dit kan ook kleinschalig. In de Randstad is de afvoer van water een groot probleem. Dat speelt ook in de Bollenstreek, waar we met de bollenteelt nog een extra probleem hebben. De bollenteelt is

sterk afhankelijk van het juiste waterpeil. Is het te droog, dan gaat de teelt verloren, is het te nat, dan verrotten de bollen. We willen graag voor een goed peilbeheer zorgen. Daarom komen er bij De Zilk enkele peilvakken, waardoor het water niet meer rechtstreeks op het boezemwater wordt geloosd.” Ruimte voor water staat volgens Van Duin in de regio nog niet duidelijk genoeg op de kaart. “Dat is jammer. Het is natuurlijk een langetermijnprobleem en daarom moeilijk te concretiseren. Maar het is wel een probleem dat betrekking heeft op 3.000-5.000 hectare in het beheersgebied van Rijnland – en dat is veel.”

Waterkwaliteit

“De normen voor de waterkwaliteit, waaraan wij van Brussel moeten voldoen, plaatsen ons voor uitdagingen. De bollenteelt is bepaald geen scho-

ne teelt – er worden met het oog op de waterkwaliteit te veel meststoffen en bestrijdingsmiddelen gebruikt. Je zou dit kunnen oplossen door de bollenteelt te verplaatsen naar gebieden waar die problemen minder spelen, maar dat is geen reële optie. In overleg met de sector moet worden gezocht naar verbeteringen in de bedrijfsvoering of de teeltmethode. Een ander probleem is de afwatering in de oude stedelijke gebieden. Daar is overstort op open water bij zware regenval vaak nog gebruikelijk. Hier

moet verandering in komen. Gemeenten zijn hier gelukkig wel mee bezig, maar het kost veel geld.”

2015

“De problematiek van de wateroverlast en de waterkwaliteit moeten we in 2015 op orde hebben. Daar moet hard aan worden gewerkt. Dankzij de campagne ‘Nederland leeft met water’ neemt de bewustwording gelukkig toe. Maar we zouden graag zien dat het allemaal nog wat meer op het netvlies komt te staan. Bur-

gers zullen het in elk geval merken. De gemiddelde lasten zullen jaarlijks met 10% stijgen. Je kunt je natuurlijk afvragen of alles wel via de waterschapslasten moet worden gefinancierd, of dat ook Rijk en provincie een deel van de kosten voor hun rekening moeten nemen. Hoe dan ook, we moeten de samenwerking tussen de verschillende overheden verbeteren en meer afspraken maken tussen waterschap en gemeenten.” ■

“Regio aantrekkelijk door divers landschap”

“De kracht van de Holland Rijnland zit niet zozeer in het feit dat de landschappen binnen Nederland uniek zijn, maar in het feit dat op een zeer korte afstand van elkaar, een aantal zeer karakteristieke en van elkaar zeer verschillende, landschappen aanwezig is. Juist dit element maakt de regio aantrekkelijk als vestigingsplaats voor bedrijven, leefomgeving en plaats om te recreëren. Dit fundament scheidt de legitimiteit om de bestaande landschappen ook in de toekomst te versterken, te ontwikkelen en de kwaliteit daarvan te garanderen.”

Dat schrijft de werkgroep ‘Groen & Blauw’ in het streefbeeld over natuur en landschap in de regio. De groene en blauwe functies zijn van wezenlijk belang voor het creëren van een leefbare regio. Daarnaast zijn deze groene en blauwe componenten drager van de identiteit van de regio. Zij vormen het fundament van waaruit moet worden gezocht naar duurzame en leefbare oplossingen voor de ruimtelijke ontwikkelingen in de komende jaren.

Natuur en landschap staan onder druk. Woningbouw en economische activiteiten vragen steeds meer ruimte. Nieuwe infrastructuur versnipperd het landschap. Tegelijkertijd neemt de vrije tijd van de regiobewoners toe en wordt groen steeds belangrijker voor de woonkwaliteit en leefbaarheid. De waterproblematiek vraagt om een aparte aanpak.

Grazende koeien in Zoeterwoude Weipoort

Het streefbeeld Groen & Blauw maakt onderscheid tussen vijf verschillende landschappen. Om de kracht van de diversiteit aan landschappen te versterken kiest de werkgroep voor verdere verbetering van de onderlinge samenhang en verbindingen tussen de landschappen. Daarbij gaat het niet alleen om de toegankelijkheid – zodat regiobewoners ook werkelijk in staat zijn van het landschap te genieten – maar ook om ecologische verbindingen, waardoor planten en dieren in stand kunnen blijven. Behoud, versterking en aanleg van (nieuwe) groene en blauwe structuren, die aansluiten op bestaande hoogwaardige landschappelijke locaties, kunnen hieraan volgens de werkgroep een bijdrage leveren.

“Feitelijk draait het bij Groen & Blauw om het verder versterken en ontwikkelen van leefbaarheid en duurzaamheid van de landschappen en de kwaliteit daarvan te garanderen,” aldus de werkgroep. “Mede daarmee kan de regio haar concurrentiepositie ten opzichte van andere regio’s als vestigingsplaats voor bedrijven, leefomgeving en plaats om te recreëren in de toekomst verder versterken. De regio Holland Rijnland kan daarmee nog meer dan nu in de toekomst een regio zijn waar het gezond en prettig verblijven is.” ■

Duinlandschap bij Noordwijk

Theo van Leeuwen – Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Wijk en Wouden

“Optimistisch over toekomst veenweidegebied”

Is er een toekomst voor het landschap en de boerenbedrijven in het veenweidegebied van Holland Rijnland? Theo van Leeuwen, voorzitter van de Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Wijk en Wouden, denkt van wel. “Ik ben daar aanzienlijk optimistischer over dan enkele jaren geleden.”

Voorwaarde is volgens Van Leeuwen wel dat boeren – ook planologisch – de ruimte krijgen om naast hun agrarische bedrijf activiteiten te ondernemen op het gebied van bijvoorbeeld recreatie. “Bovendien is het belangrijk dat de overheid bereid is een vergoeding te betalen voor de ‘groene diensten’ die boeren leveren voor de instandhouding en verfraaiing van het landschap. Dat is geen subsidie, maar een vergoeding voor inspanningen die boerenbedrijven in opdracht van de gemeenschap hebben geleverd,” aldus de voorzitter. Theo van Leeuwen heeft samen met zijn vrouw Lidia een boerderij met 40 melkkoeien in Zoeterwoude, in het hart van Wijk en Wouden – het groene gebied tussen Leiden, Zoetermeer en Den Haag. Een groot deel van de melk gebruikt hij voor de productie van kaas, die hij vanuit zijn boerderij ‘De Vierhuizen’ en via enkele winkels aan de man brengt. “Op die manier geven we onze producten een toegevoegde waarde die – in combinatie met andere activiteiten – voldoende oplevert om een normaal bestaan op te bouwen.”

Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Wijk en Wouden is opgericht in 1999 en telt op dit moment ongeveer 300 leden, waarvan 80 boerenbedrijven. Daarmee is ruim driekwart van de boerenbedrijven in het gebied van Wijk en Wouden lid. “We organiseren en stimuleren de natuurinspanning door boeren en andere landeigenaren met cursussen, contracten en controles, maar dat is niet ons enige doel,” aldus Van Leeuwen. “We proberen boeren en burgers mede verantwoordelijk te laten zijn voor de inrichting

van de streek, door van gedachten te wisselen over wat goed is voor ons gebied en daar invulling aan te geven door middel van groene diensten. We koppelen als het ware vraag en aanbod.”

“Bij het agrarisch natuur- en landschapsbeheer gaat het om het zoeken naar combinaties van functies,” zo zegt Van Leeuwen. “Landschapsbeheer is goed te koppelen aan de economische doelstellingen van een boerenbedrijf. We wonen in een dichtbevolkt deel van de Randstand. Het is niet verantwoord in Wijk en Wouden ruimte te claimen voor slechts één doel. Daarmee valt de economische grondslag onder het gebied weg en loop je het risico dat het verpaupert. Het doet ook tekort aan de cultuurhistorische functie van het gebied, die al eeuwen is gericht op de productie van voedsel. Wijk en Wouden is een cultuurgebied. Mede dankzij de inspanningen van de boeren heeft dit gebied zich ontwikkeld tot een rijke habitat voor planten en vogels.”

Van Leeuwen erkent dat sommige boerenbedrijven in het veenweidegebied van Holland Rijnland te maken hebben met economische tegenslag, maar hij denkt dat de situatie minder ernstig is dan vaak

wordt gedacht. “De lage prijzen van producten, de opvolgingsproblematiek en een iets te grote investeringsdrang spelen sommige bedrijven inderdaad parten. Maar de sector blijft altijd weer bijzonder veerkrachtig. Over de hele linie ben ik dan ook niet somber. Veel bedrijven hebben een uitstekend perspectief, bijvoorbeeld door de uitbreiding van hun activiteiten met recreatie, zorg voor natuur en landschap of een boerderijwinkel,” aldus de voorzitter.

Voor overheden betekent dit volgens Van Leeuwen dat zij bereid moeten zijn de ‘krampachtigheid’ op het gebied van vergunningen en bestemmingsplannen op te geven. “Verder moeten burgers en overheden inzien dat groene diensten alleen mogelijk zijn als daar een redelijke vergoeding tegenover staat. Voor een bedrijf is het dumpen van de sloten en het inzetten van grote machines het meest economisch. Maar als men wil dat we vogelnesten tellen, slootkanten onderhouden en het maaien van graslanden uitstellen, dan hangt daar natuurlijk een prijskaartje aan. Men moet af van het idee dat een boer bereid is alles gratis te doen waar een ander normaal geld voor vraagt. Uiteindelijk gaat het ook de boer om wat hij aan het eind van het jaar onder de streep overhoudt.” ■

Op zijn boerderij in Zoeterwoude verkoopt Theo van Leeuwen diverse soorten boerenkaas

Joop Gijsman – Koninklijke Nederlandse Roeibond/Stichting Industrieel Erfgoed Leiden

“Waterrecreatie simpel en goedkoop verbeteren”

De regio moet in zijn toekomstplannen meer aandacht schenken aan de mogelijkheden voor de ‘kleine’ waterrecreatie, zoals roeiers, kanoërs en vissers. Steeds meer vaarten en sloten worden ontoegankelijk voor deze vorm van recreatie, terwijl dat simpel en goedkoop kan worden opgelost. Dat zegt Joop Gijsman, secretaris van de Stichting Industrieel Erfgoed Leiden en al vele tientallen jaren verwoed beoefenaar van de roeisport. De verbetering van de waterrecreatie kan mooi samengaan met het uitbreiden van recreatiemogelijkheden op boerderijen in het Veenweidegebied.

“Nederland telt circa een miljoen sporters en hobbyisten die gebruikmaken van de vele vaarten en sloten in ons land,” zegt Gijsman. “Daarbij gaat het om roeiers en kanoërs, maar ook vissers en langsafstandschaatsers. Deze sporters en hobbyisten vinden steeds meer hindernissen op hun weg. Lage bruggetjes en dammen, hekken en ontoegankelijke sluizen. Ook de mogelijkheden om aan te meren of op de kant te klimmen worden steeds kleiner. Er is al veel verloren gaan. Vroeger kon je overal door de Bollenstreek roeien. Door de vele hindernissen is dat nu onmogelijk. We moeten goed opletten dat doorgaande routes open blijven. De Dobbewatering, de sloten bij Duivenvoorde, de Dinsdagsewatering bij Noordwijk en de Haarlemmertrekvaart zijn gelukkig nog net bevaarbaar. Je kunt nog steeds van Leiden naar Keukenhof roeien, maar het wordt wel moeilijker.”

Ingezet

Als voorzitter van de commissie Faciliteiten van de Koninklijke Nederlandse Roeibond heeft Gijsman zich door het hele land ingezet voor de belangen van roeiers en andere ‘kleine’ watersporters. Vaak met succes, zoals bij de aanleg van de HSL. Gijsman weet uit ervaring dat gemeenten en andere overheden soms moeilijk met argumenten zijn te overtuigen, terwijl voorzieningen voor roeiers en kanoërs meestal nauwelijks iets kosten. “Roeien en kanoën zijn onzichtbare sporten, die snel worden vergeten. Bestuurders denken bij recreatie vooral aan voorzieningen

als Keukenhof of grootschalige fietspadenplannen. Ze hebben dan ook de bijbehorende budgetten in het hoofd. De voorzieningen waar ik het over heb kosten meestal een habbekrats. Aan een simpel steigertje of een trapje langs de waterkant zal een gemeente niet failliet gaan. Vaak kosten voorzieningen helemaal niets en is het een kwestie van gezond verstand, bijvoorbeeld door een bruggetje niet te laag te maken. Ik heb laatst nog een tochtje gemaakt met een rondvaartboot van Leiden naar Katwijk. In Katwijk kun je nu vlak bij het winkelcentrum komen. Helaas heeft men aan het eind van het kanaal een bruggetje gemaakt met een hoogte van 50 centimeter, waardoor je net niet voor de winkels kunt afstappen. Doodzonde natuurlijk.”

Recreatie

Ook in de groene gebieden van de regio neemt het aantal hindernissen voor de kleine watersport toe. Niet alleen roeiers, kanoërs en vissers hebben daar last van, maar ook de langeafstandschaatsers. “Er zijn volop mogelijkheden om de recreatie in het Veenweidegebied te verbeteren,” zegt Gijsman. “Niet alleen op het water, maar ook op het land. Wandelpaden door de weilanden zijn niet voldoende. Boeren moeten de kans krijgen om iets op te zetten. In het Engelse Kent is een beroemde recreatieboerderij, de Godstone Farm. Op het erf staan picnictafels. Je kunt er koffie en ijs kopen. Voor de kinderen staat er een speeltoestel en je kunt een kijkje nemen in de stallen. Het is er elk weekend een drukte van

Joop Gijsman: “Je kunt nog steeds van Leiden naar Keukenhof roeien, maar het wordt wel moeilijker.”

jewelste. Bezoekers betalen vier pond toegang. Voor de boer is dat een goede aanvulling op zijn inkomen. We hoeven dit soort dingen niet allemaal zelf te bedenken. Er zijn in het buitenland voldoende voorbeelden. En de overheid moet natuurlijk meewerken. Er is nu in Zoeterwoude een geitenboerderij, maar die mag niet uitbreiden met wat kleine recreatievoorzieningen. Dat is niet de juiste manier, denk ik.”

Joop Gijsman is behalve bestuurder van de Roeibond ook secretaris van de Stichting Industrieel Erfgoed Leiden (STIEL). Deze organisatie legt zich toe op de opsporing en het behoud van monumenten van bedrijf en techniek in Leiden en omgeving. De stichting doet historisch onderzoek naar de industriële geschiedenis van Leiden en geeft onder andere het blad Stielz uit.

Ontwerpateliers As Leiden-Katwijk

“Voeding voor besluitvorming”

Input verzamelen, meningen horen, op een creatieve manier oplossingen bedenken voor knelpunten en nadenken over de gevolgen van bepaalde beslissingen. Dat zijn de doelstellingen van het atelier As Leiden-Katwijk, waarvan eind juni de laatste bijeenkomsten worden gehouden. Na de zomer presenteert ateliermeester Hilde Blank de resultaten in een advies aan de Stuurgroep van de As.

Het atelier vloeit voort uit de Ruimtelijke Visie voor de As Leiden-Katwijk, die begin januari is gepresenteerd. Tijdens een drukbezochte bijeenkomst in Leiden op 27 april gaf gedeputeerde Martin Huls officieel het startsein voor de ateliers. “Wij bekijken de projecten van de As vooral vanuit de inhoud,” zegt ateliermeester en stedenbouwkundige Blank. “Het is een interactief proces. Wij leggen de plannen voor en nodigen bestuurders, ambtenaren, vertegenwoordigers van belangenorganisaties en ook burgers uit

Atelierbijeenkomst in Katwijk

om mee te denken, ideeën te spuien, alternatieven en varianten te bedenken en op een creatieve manier aan het voorbereiden van de planvorming bij te dragen.”

Het atelier bestaat uit vier bijeenkomsten, telkens met een tussenpoos van een week. Het gebied van de As is daarvoor verdeeld in de sectoren Oost, West, Noord en Mid- ▶

“Samenwerking om trots op te zijn”

“Zoals u weet, staat er aan de oevers van de Oude Rijn de komende tijd veel te gebeuren. De provincie Zuid-Holland heeft samen met de regio Holland Rijnland gewerkt aan een ruimtelijke visie voor de As Leiden Katwijk. Deze visie benoemt de belangrijkste ontwerpogaven voor het gebied. Omdat ik pas sinds maart van dit jaar (gebieds)gedeputeerde van Zuid-Holland ben, gaan de credits voor het totstandkomen van de ruimtelijke visie naar mijn voorganger Jeltje van Nieuwenhoven. Als ik kijk naar het proces rond de tot standkoming van de ruimtelijke visie, moet ik zeggen dat het me opvalt hoe goed de samenwerking is tussen alle partijen, zowel in de nieuwe regio als tussen de regio en de provincie. Ik denk dat ik voor alle partijen mag spreken, als ik zeg dat we trots zijn op het resultaat van de samenwerking en dat we hier in de toekomst in volle vaart mee doorgaan.”

“Deze samenwerking komt terug in de ontwerpateliers die op 27 april jongstleden van start zijn gegaan. In de ateliers worden de ontwerpogaven uit de ruimtelijke visie in een periode van slechts vier maanden onderzocht en uitgewerkt. De ontwerpateliers zijn een creatieve en interactieve manier om te kijken naar de toekomst van de regio, en ze zijn gericht op het behalen van resultaten met een hoge kwaliteit. Ook brengen de ateliers door hun korte duur en intensieve werkwijze een versnelling aan in het totale proces wat een enorme dynamiek met zich meebrengt. Dit is voor mij een van de belangrijkste redenen om mee te doen. Het doel is om gezamenlijk een stap verder te komen en een integratieslag te maken. De As Leiden Katwijk is het platform waar dit gebeurt, samen met de projectorganisaties van de Rijnlandroute, de RijnGouweLijn, Valkenburg en de gemeente Leiden. U ziet, met de samenwerking zit het wel goed in deze regio. En dat is belangrijk, want alleen als we de samenwerking vast kunnen houden, kunnen we onze ambitieuze plannen tot stand laten komen.” ■

Martin Huls

den. Half mei vond de eerste bijeenkomst plaats in atelier West, in een zalencentrum in Katwijk. Deelnemers aan de ateliers discussieerden onder andere over het openhouden van de zichtlijnen tussen Katwijk en Noordwijk, de identiteit van de beide badplaatsen en de inpassing en meerwaarde van de RijnGouweLijn. "We hebben er nadrukkelijk voor gekozen om in het gebied zelf te werken. Dan ben je veel beter in staat de lokale kleur te proeven en vergaar je door contacten met bewoners veel meer informatie dan op een anoniem kantoor in de stad. In dat stramien past ook de fietstocht die we hebben gemaakt langs de ESA/Estec en door de duinen. Je ziet dan veel beter waarover je praat en je ontdekt dingen die je eerder niet zou hebben opgemerkt, zoals de prachtige binnenduinstrand aan de zuidkant van Noordwijk."

Samenhang

Blank: "Tijdens de ateliers brengen we mogelijkheden en consequenties van bepaalde keuzes in kaart.

Daarbij gaat het telkens om de samenhang met het geheel van de projecten van de As. De aanleg van een recreatiegebied of een woonwijk maakt het bijvoorbeeld ook interessant om een halte voor de RGL te maken. We brengen telkens dingen met elkaar in verband. Daarbij gaan we door alle sectoren heen. We beperken ons niet tot een project. Dat werkt soms heel verhelderend. Plotse dingen worden zaken duidelijk die je anders niet had gezien. De aandacht voor samenhang is de belangrijkste meerwaarde van de ateliers."

Voeding

Eind juni vindt in Leiden het laatste gebiedsatelier 'Midden' plaats. Dat gaat onder andere over het overgangsbied Leiden-Oegstgeest-Katwijk, met projecten als de RGL, de RijnlandRoute, locatie Valkenburg, de Knoop Leiden-West, Leiden Centraal en de groen- en blauwstructuren. Alle bijeenkomsten hebben dezelfde opzet. Na enkele 'ontwerp'-bijeenkomsten en een excursie in de omgeving, is er aan het eind van de

Blank: "Advies stelt bestuurders in staat betere beslissingen te nemen."

week een inventarisatie van de verzamelde meningen en inzichten, die op een slotbijeenkomst worden gepresenteerd. Blank: "Na de zomerstop brengen we de resultaten van de ateliers bij elkaar in een advies aan de Stuurgroep. Dat advies heeft geen juridische status. De ontwerpateliers passen nu eenmaal niet in een wettelijke procedure. Je kunt het advies aan de Stuurgroep zien als 'voeding': het stelt de Stuurgroep en andere bestuurders in staat weloverwogen en goed onderbouwde beslissingen te nemen."

De afsluitende bijeenkomst van de gebiedsateliers vindt plaats op 29 juni aanstaande tussen 16.00 en 18.00 uur in Het Leidse Volkshuis, Apothekersdijk 33A te Leiden. Alle bestuurders, ambtenaren, maatschappelijke organisaties en andere betrokken en geïnteresseerden zijn hierbij van harte welkom! Meer info over de ateliers is te vinden via www.asleidenkatwijk.nl.

Agenda

De streefbeelden en de Regionale Structuurvisie staan de komende tijd op diverse vergaderagenda's:

26 juni: Bestuurlijke conferentie over Regionale Investeringsstrategie in Warmond (vervolgbijsluiting). Locatie: restaurant 'De Kaagsociëteit' in Warmond, van 9.00 tot 12.30 uur.

26 juni: Portefeuillehoudersoverleg Ruimte. Aansluitend op bestuurlijke conferentie in 'De Kaagsociëteit' van 13.30 tot 16.30 uur.

Bespreking van de stand van zaken van de RSV en een discussie over de samenhangende afwegingen die naar voren komen uit de streefbeelden.

26 juni: portefeuillehoudersoverleg Sociale Agenda in 'De Kaagsociëteit'. Stand van zaken van de Sociale Agenda in de regio tot 2010 en de Regionale Structuurvisie, van 17.00-20.00 uur.

28 juni: vergadering Algemeen Bestuur – gemeentehuis Oegstgeest, aanvang 20.00 uur.

Meer informatie op: www.hollandrijnland.net

Colofon

Regiomagazine SamenGevat is een uitgave van Holland Rijnland en verschijnt minimaal vier keer per jaar.

Redactieadres: Holland Rijnland, t.a.v. Annemarie van der Schans, e-mail: avdschans@hollandrijnland.net

☎ (071) 523 90 58, ☎ (071) 523 90 99

Verzendadministratie: secretariaat@hollandrijnland.net of ☎ (071) 523 90 90

Redactie: Seashore Media – Cock Koelewijn, Martin van Duijn

Fotografie: Dick Hogewoning, Seashore Media

(Eind)redactie, vormgeving en realisatie:

Seashore Media, Katwijk ZH (www.seashore.nl)